

Akoravno mi prav radi priporočamo in podpiramo vsako podjetje, ki ima za gospodarski razvoj in napredek naše domovine pomen, ne moremo za te v zraku in v oblakih viseče obljube gospoda Pavšlarja se ogreti in jih priporočati, nasprotno, moramo občinskim predstojništvom in posameznim kmetovalcem najtopleje priporočati, naj bodo zelo previdni pri takih obvezah in izjavah, ker iz tega pridejo največkrat le same sitnosti, nepotrebna pota in prave nadloge.

Še bolj pa se bojimo, če bi v poznejših časih prišel kak resen podjetnik, da bi ljudje ne imeli več zaupanja in da bi morebiti bili vezani na kako prijavo, ki bi jim kakor coklja delala ovire in jim zabranila podpirati boljše električne obljube.

Za družbo sv. Cirila in Metoda.

Ob veliki skupščini v Ilirski Bistrici, 7. avgusta t. l. smo Vam Slovencem povedali, da z našo družbo ni slabo: saj Vam svojega ugodnega stanja prikrivati nismo v stanu. Celo dosti dobro je bilo družbi takrat glede na mali narod, ki jo mora oskrbovati. A od tistega dne so minuli 4 meseci; vsak mesec pa nam provzroča stroškov povprečno 2600 K. Zato porabimo le prezgodaj svote, kojih nam donašajo razni Vaši sestanki ali razne naše nabirateljice in nabiratelji med narodom. — Veselic, da bi nam bile nesle, nad mero, pa tudi sploh ni bilo to dolgo dôbo skoraj nikakih. — Le samo naša mladež se je bila dvignila tekom svojih velikih počitnic ter je igrala nam v prid tu in tam po slovenski zemlji, donašajoč nam tem potom mesto Vaših velikih — vsaj svojih malih prispevkov. Mladina — ki se s podobnostimi izobrazuje neverjetnim načinom — Vam je odraščenejšim s to svojo domorodno vnemo prižgala bila tudi v skrbi za našo družbo pravo luč predsvetilko.

Zato nam gre to prilično resnoben glas preko slovenskega naroda, povdarjajoč to vtemeljeno resnico: da smo se začeli bati za družbo.

Vi pa, Slovenci, ob taki naši bojazni — kakor Vam drago. Če hočete, da vstavi družba svoje delovanje — to Vaš prav; a mi dobivamo danes in bomo za vso prihodnost družih nazorov — to naš prav!

Ko smo Vam s pričujočim naslikali resnico in smo teh nazorov, da Vam je vendar mar naše družbe, prosimo: prekosite od slej čč. dame in gospodje, dekleta in mladeniči drug drugega, družbinemu domu darov nabirajoč in shodov — takih ali takih — prirejajoč.

V Čehih ga ni niti sestanečka, da ne bi šla pušica na okrog ter bi se ne metalo v njo malo ali veliko za ondotno družbo Sv. Cirila in Metoda, t. j. za „Osrednjo Matico“. Češki narod drži „Osrednjo Matico“ po konci. Saj se pa s takim običajnim nabiranjem

tudi nikdo ne nadleguje. Novčič zadostuje, ki ga po sameznik daruje. Dober novčič, če ni forinta. Tudi iz novčičev postanejo tisočaki. Tako je v Čehih pravilo — in taka je pri Slovencih izjema. — Da bi vsak Mohorjan daroval v nas le samo novčič, kaki nam dohodki! Nam eden novčič v prid — Vam pa, koliko Vam jih gre dan za dnem v dim — morda v neprid.

Vsak Vaš praznik naj bi Vam bil družbin praznik; vsak Vaš sestanek ob enem družbin sestanek; vsaka veselica družbina veselica. Veselim in žalostnim prilikam oblažilo naj bi Vam bil tak Vaš naši družbi namenjeni dar.

Zrno do zrna pogača; kamen do kamena palača.

Mi ne prosimo zastonj; a tudi delali ne bi radi — oprostite nam odkritosrčnim — tudi delali ne bi radi zastonj.

Poglejte v naše šole — vabimo Vas — in videli boste, kako se v njih uči. Vabimo Vas, posebno čč. dame v Trst, v Velikovec, na Muto, v Maribor, v Celje, v Tržič, na Goriško — povsod tje, kamor sega Vaša narodna podpora. Ne bojimo se namreč glede dobrovitosti naših šol in naših učnih moči nobenega tekmovanja na slovenski zemlji. — In to hoče nekaj reči ob priznani dobrem slovenskem učitelstvu in dobrih slovenskih šolah. — Nekateri merodajne dame in gospodje so v tej ali drugi navedenih šol že bili in se niso mogli o njej dosti nahvaliti. — A pridite vsi!

Družba je storila do danes veliko; dozdeva se nam, da več, kot je kdo mogel od nas pričakovati. Stori naj pa zanjo tudi vsak malo. Iz tega pomnoženega Vašega malega bode — naše novo veliko.

Družbine podružnice, ki spite in spite časih vprek ponavljanim vodstvenim opominom — ve, ki spite prav dostikrat sredi med darežljivim in imovitim ter narodno zavednim našim ljudstvom — Vam pa, če se ne ganete koj, ne zapiše prihodnja slovenska zgodovina laskave sodbe.

Opravičevati se utegneta: Strankarski boj! Kaj, strankarski boj? Ne živé li udje vodstvenega odbora tudi sredi med bojujočimi se brati? In morda so stali vsaj nekateri njih že na kočljivejših postojankah, nego kdo med Vami. A svojemu narodu v ljube niso poznali niti v najhujših letih ne ene stranke. Poznali so le eden celoskopen, vseslovenski narod. Od družbinega pričetka do danes so vstrajali: bliža se že druga desetica let. Če ti morejo in če so ti mogli, kako da bi Vi ne mogli v tem usodepolnem slovenskem boju?

Če se, Slovenci, ne odzovete temu našemu pozivu, uverili ste nas, da ste s tem tudi družbinemu vodstvu namignili, kaj mu storiti.

V nas Slovencih se je zidalo veliko — a tudi podrlo že veliko. — Saj nas umete.

Govorili smo Vam s temi besedami dosti jasno. Kadar bo prepozno, rojaki — to gledamo v naprej — potem bodo mnogi o Vas govorili veliko; govorili

morda preveč. A tiste besede bodo, žal, brezuspešne. — Mi Vam govorimo danes, ko je še čas — a tisto-krat bomo znali molčati.

Ko smo končevali pričujoče, došla nam je nad vse žala listina. — Resnobni, nam preresnobni odlok slav. deželnega odbora vojvodine Kranjske je to izza 6 t. m.; št. 13 273.

Odgovor je ta odlok naši prošnji za običajno tamošnje letno podporo 1000 gld. Letos smo zanj prosili 6. novembra s svojim 5141tim službenim aktom. Vsak trenutek smo pričakovali prepotrebne nam svote 1000 gld. Kakor sicer, mislili smo, da nam tudi ta dojde brez težav.

A v svojo vednost sprejmite iz navedenega odloka besede: . . . „da ne pripada podpora, ki jo je dobivala družba sv. Cirila in Metoda tistim stroškom, kateri so proračunjeni pri redni potrebnosti deželnega gospodarstva“. In: „Deželni odbor ne more ukreniti izplačila nobene take podpore brez naročila deželnega zbora . . . Samo ob sebi pa se umeje, da bo deželni odbor priporočal deželnemu zboru podelitev vsaj do sedanje podpore . . . Detela“. To deželni odbor.

Da je bil ta odlok v družbi v sedanjih jej zelo kočljivih razmerah, kakor uničujoča strela z jasnega — razvidno bo vsakemu Vas, ko Vam v roke pride pričujoče poročilo.

Nadomestite nam, Slovenci — tako božično prošnjo pokladam s tem pismom do Vaših mehkih src — nadomestite nam koj te dneve zastonj pričakovani tisočak.

Veseleje novo leto nam potem izide — in takega želimo tudi vsakemu Vas.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Spravni predlogi so pokopani — živele spravne konference. Nemci niso le odurno odklonili čeških predlogov, ampak govore celó, da so globoko razžaljeni po njih, ker da češki predlogi zasmehujejo nemške predloge. Ali za božjo voljo: tega vendar niso mogli pričakovati, da Čehi pritrdijo nemški zahtevi po nemškem državnem jeziku? Istotako so morali vedeti — saj so Čehi vedno in vedno povdarjali to —, da Čehi ne dovolijo, da bi se Moravska in Šlezija izključili iz spravne akcije! Jedni glavnih zahtev Nemcev, po razdeljenju po okrožjih, so Čehi v principu pritrdili. Da pa niso kar pritrdili tudi po Nemcih predlaganemu modusu postopanja, to vendar ne more žaliti nikogar. Istotako ne more nikdo videti žaljenja v tem, da Čehi ne pritrdijo zahtevi Nemcev — ker je v nasprotju z ustavo — naj se imenovanje državnih uradnikov uredi tako, da je v nemške kraje imenovati le uradnike nemške narodnosti! Če so taki pomisleki „žaljenje“ in „zasramovanje“, potem bi bili morali Čehi, ako si niso hoteli obtežiti svoje vesti s takim grehom, jednostavno reči da in amen k vsemu, kar so zahtevali Nemci. Kakor postopajo Nemci, se pogaja oni, ki se — noče pogoditi. Ali g. Körber še ni obupal, kajti sporočila govore, da vlada nameruje sklicati pravno konferenco na dan 3. januarja. Ker so češki in nemški predlogi tako narazen, da jih ni možno spojiti v podlago za spravne konference, hoče vlada te božične praznike porabiti, da najde tako podlago. Za slučaj pa, da se tudi ta

vladna podlaga pokaže neporabno — za podlago in da (kakor je to tudi najverjetneje) vsa pravna akcija ostane brez uspeha, potem pa da pride trenutek, ko bo „odločilnim činiteljem“ v dolžnost, izvesti rezultantom iz češkega in nemškega stališča ter dovesti do rešitve v „primerni obliki“. Torej tako le malce absolutizma, sile, oktroi v spravo narodov. Parlament avstrijski kam si se zgubil?! Torej: nemški in češki predlogi so mrtvi, živela pravna konferenca in zanj — to, kar pride! Da-li je res gospod Körber tisti probek, ki bo plaval na vsch teh juhah?! Ali pa ne bo morda vsa pravna konferenca imela tudi ta efekt, da — spravi gosp. Körberja v kraj?!

Deželni zbori. — Vrsto je odprl deželni zbor avstrijski, ki je imel značilno otvoritveno sejo. Po taki naravnost fenomenalni zmagi, kakoršnje ne bi bili pričakovali niti oni sami, ni čuda, da so včeraj krščanskim socijalistom lica blestela od radosti in samosvesti. To samosvest se pokazali takoj včeraj z demonstracijo proti predsedniku, novoimenovanemu deželnemu maršalu opatu Schmolku. Krščansko socijalna stranka je bila namreč odločno zahtevala, da bodi princ Lichtenstein imenovan deželnim maršalom, češ, da taka večina ima pravico zahtevati, da bodi predsednik deželnega zbora vzet iz nje srede. No, ni vspela s svojim zahtevanjem. Imenovan je bil opat Schmolke, ki je bolj na liberalno stran. Smatrajoči to kakor afront proti sebi, so krščanski socijalisti v otvoritveni seji demonstrirali s tem, da so mej pozdravnim govorom deželnega maršala obsedeli, dočim je manjšina poslušala stojé. Krščanski socijalisti so vstali še le tedaj, ko je predsednik zaklical svoj „hoch“ cesarju. V spopolnjenje te demonstracije je krščanska socijalna večina spuščala cele salve pohvale in odobravanja, ko je govoril namestnik dež. maršala, Strobach.

Odstop vojnega ministra. — Nad devet let je bil baron Krieghammer vojni minister. V teh devetih letih se je obrabila lepa vrsta ministrov in zamenjalo se je več ministrskih predsednikov, ali baron Krieghammer je ostajal kakor stalna točka v valovenju dogodkov in menjavanju oseb. Seveda treba o tem upoštevati, da vojni minister ima povsem drugačno oporo, nego drugi njegovi tovariši. Pozicija njegova ni skoro nič zavisna od dogodkov v parlamentu, ali od ljubezni in jeze strank, ampak je odvisna od druge višje volje. No, sedaj odhaja vendar tudi gospod Krieghammer. Kakor vzrok njegovemu odstopu, se v obče — in menda opravičeno — vidi v ponesrečenju vojne predloge, s katero se je hotelo 6000 nadomestnih rezervistov pritegniti v aktivno službo. Ta predloga je najprej naletela na Ogrskem na najhujši odpor, tako, da je ministerski predsednik Szell bežal na Dunaj prosit, naj to predlogo umaknejo in pridejo z drugo, spremenjeno. A pozneje se je tudi v avstrijskem parlamentu oglašal čim hujši odpor. Naslednikom barona Krieghammerja je imenovan FML Pietreich, dosedaj namestnik načelnika generalnega štaba.

Potovanje ruskega ministra za vnanje stvari. — Macedonsko vprašanje je slednjič vendar-le prišlo v ospredje in potisnilo vsa ostala vprašanja nekoliko v ozadje političnega pozorišča. Nemško in drugo časopisje je toliko časa neizprosno preziralo gibanje v Macedoniji, dokler se je dalo. Sedaj pa vse kaže, da namerava Rusija se svojo mogočno roko odločno posegniti v macedonske razmere ter napraviti slednjič red. Dokaz temu je potovanje ruskega ministra Lamsdorffa v Sredec in na Dunaj in tako si ta javnost to potovanje tudi tolmačil. Ruski minister misli se baje dogovoriti z našo vlado, da bi se v Macedoniji ne le uvele potrebne reforme, marveč, da bi se Macedoniji podelila avtonomija pod turškim gospodstvom, da bi se torej uvelo v Macedoniji približno tako stanje, kakor na Kreti.

Dogodki v Venezueli. — Angleži in Nemci so bombardirali venezuelanski pristan Puerto Cabello. Povod temu bombardiranju je bil baje to, da so sekvestrirali angleški parnik „Topaze“, ki je dovel premog ondotnim angleškim